



DET KONGELIGE KOMMUNAL- OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Advokatfirmaet Gjessing/Reimers AS
v/Ida Gjessing
P.O.Box 678 Sentrum
0106 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

20/3441-3

26. juni 2020

Krav om stans i rivearbeider Y-blokken - Søksmålsvarsel

Jeg viser til brev 12. og 18. juni 2020 fra advokat Ida Gjessing på vegne av arvingene etter Carl Nesjar og Erling Viksjø (heretter «arvingene»). Kommunal- og moderniseringsdepartementet blir i brevet 12. juni bedt om å gi tilbakemelding innen 14 dager på forhold som knytter seg til omplassering av verkene «Fiskerne» og «Måken» (heretter «verkene») fra Y-blokken til nytt bygg A i det fremtidige regjeringskvartalet.

Brevet 12. juni skal også oppfattes som et søksmålsvarsel fordi arvingene «vurderer å reise søksmål med krav om midlertidig og/eller permanent forbud mot rivning av Y-blokka i kombinasjon med integrering av verkene i ny bygningsmasse». Departementet vil besvare søksmålsvarslet avslutningsvis i dette brevet.

I brevet 18. juni ber arvingene om «innsyn i den vurdering som statsråden viser til, og som skal ha vært foretatt av eller i samråd med BONO i 2014». Departementet etablerte i juni 2014 kontakt med opphavsrettsorganisasjonen Billedkunst opphavsrett i Norge (BONO), og det ble tatt initiativ overfor Picasso-administrasjonen for å sikre at rettighetshaver til verkene var tilfreds med ny plassering av verkene. Det ble avholdt møte og befaring i september 2014. Departementet anså det som klart at Picasso hadde opphavsrett til verkene, at rettighetsforholdet var avklart mellom Picasso og Nesjar, og at kunstnerne forholdt seg til dette.

Picasso-administrasjonen ble i det følgende holdt orientert om det videre arbeidet. I desember 2018 ble Picasso-administrasjonen presentert for Kunst i offentlige rom (KORO) og Statsbyggs anbefalinger om plassering av verkene i det nye regjeringskvartalet. Denne oversendelsen skjedde via BONO. I januar 2019 ga Picasso-administrasjonen sin tilslutning til anbefalt plassering i det nye A-bygget.

Departementets syn på spørsmålet om opphavsrett til verkene

Det fremkommer av brevet 12. juni at arvingene mener å ha opphavsrett til verkene som et fellesverk etter åndsverkloven § 8 første ledd. Subsidiært gjøres det gjeldende at i alle fall Nesjar har medopphavsrett som bearbeider etter åndsverkloven § 6 første ledd.

Både for fellesverk og bearbeidelser er det et krav om verkshøyde. For å vurdere verkshøyde må Nesjar og/eller Viksjøs selvstendige bidrag til verkene klarlegges, og det må vurderes om disse fyller kravene til verkshøyde. Ideer, håndverksmessige endringer, eller kunstneriske uttrykk som kan føres tilbake til Picasso vil ikke oppfylle verkshøydekravet, jf. HR-2017-2165- A.

I brevet gir dere en kort beskrivelse av hvordan verkene ble skapt og den enkeltes bidrag i denne forbindelse. Departementet er ikke kjent med hvordan Picasso-administrasjonen stiller seg til spørsmålet om opphavsrett til verkene for Nesjar og Viksjø.

Departementet har gjennom hele prosessen vært av den oppfatning at Picasso har opphavsretten til verkene alene. Det har vært departementets inntrykk at Viksjø og Nesjar – og senere arvingene etter både Picasso og Nesjar – har forholdt seg i tråd med at det er Picasso som har opphavsrett til verkene, slik også BONO har lagt til grunn. De opplysningene som fremkommer av brevene til departementet, gir ikke grunnlag for å endre departementets oppfatning.

Departementets syn på spørsmålet om adgangen til omplassering av verkene

I brevet 12. juni 2020 på side 1 fremkommer videre at «omplussing av kunstverkene vil utgjøre en klar krenkelse av opphavers rettigheter til verket etter § 5 annet ledd», altså respektretten. Den nærmere begrunnelsen for dette fremkommer på side 2 siste avsnitt. Departementet er ikke enig i at den planlagte omplasseringen vil utgjøre en krenkelse av respektretten, og deler heller ikke arvingenes syn på de faktiske forholdene rundt omplasseringen.

Under enhver omstendighet er det ikke «klart» at den planlagte fremtidige bruken vil utgjøre en slik krenkelse. Det vises i denne sammenheng blant annet til at Picasso-administrasjonen har gitt sin tilslutning til den foreslåtte plasseringen. Etter departementets syn ville det hatt formodningen mot seg at opphavsrettshaver ville akseptert en plassering som er «krenkende for opphaverens eller verkets anseelse eller egenart», som er lovens formulering.

Søksmålsvarslet

Som nevnt innledningsvis skal brevet 12. juni 2020 anses som et varsel om søksmål som – slik departementet oppfatter det – vil bli reist dersom kravet om stans i rivearbeidene ikke etterkommes.

Departementet kan ikke se at arvingene har rettslig grunnlag for et krav om å stanse rivearbeidene, hverken midlertidig eller permanent.

Det er sikker rett at arvingene – forutsatt at de har rettigheter til verkene og adgang til å påberope seg § 5 andre ledd – ikke i medhold av denne bestemmelsen kan motsette seg at verkene tas ned fra sin nåværende plassering og bevares. Etter åndsverkloven § 109 gjelder det en plikt til å varsle opphaveren dersom denne er i live før ødeleggelse av et åndsverk.

Ingen av opphaverne er imidlertid i live, og departementet har heller ingen planer om å ødelegge verkene.

Spørsmålet om hvorvidt en fremtidig plassering av verkene er krenkende eller ikke, er altså helt uten betydning for statens adgang til å rive Y-blokken i tråd med reguleringsplanen, rammetillatelsen og igangsettingstillatelsen som er gitt til dette arbeidet.

Med disse utgangspunktene er det uklart for departementet på hvilket grunnlag arvingene selv mener å kunne kreve *rivearbeidene* stanset.

Planvedtaket forutsetter ingen gitt plassering av verkene, og det tar heller ikke stilling til opphavsrettslige spørsmål. Forutsetningen i planvedtaket er kun at verkene så langt mulig (faktisk og rettslig) skal bevares og integreres i et nytt regjeringskvartalet. Det konkrete utslaget av denne forutsetningen fremkommer klart av planbestemmelsen § 3.3.1:

«Ved rammesøknad for riving av Y-blokken skal det foreligge en teknisk plan for hvordan den integrerte kunsten i Y-blokken kan tas vare på.»

Arvingenes opplysning i brevet 12. juni om at de ikke vil samtykke til ny plassering, er altså uten betydning for riveadgangen.

Departementet vil dermed ikke stanse rivearbeidene.

Med hilsen



Nikolai Astrup

Kopi:

Plan- og bygningsetaten Oslo kommune
Statsbygg